

De VLAAMSE MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME EN DE
VLAAMSE MINISTER

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - PFAS-actieplan
- Definitieve goedkeuring

Het voorliggend PFAS-actieplan bevat 52 acties, waaraan verschillende partners in Vlaanderen samenwerken om deze succesvol uit te voeren. Het Departement Omgeving, de Vlaamse Milieumaatschappij, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, het Agentschap Natuur en Bos, het Departement Zorg, het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, maar ook de PFAS opdrachthouder en de Parlementaire Onderzoekscommissie hebben allemaal bijgedragen aan de vorming van dit actieplan. Er werd advies gevraagd aan de MINA-raad, de SERV en de WVG-raad. Het plan werd meegedeeld aan de Vlaamse regering op 16 december 2022 (VR 2022 1612 MED.0462/1). Er werden sinds deze mededeling twee nieuwe acties toegevoegd aan het actieplan (acties 51 en 52) en enkele tekstuele aanpassingen in de acties 7, 32 en 34.

Het PFAS-actieplan bouwt voort op het werk van de opdrachthouder. De acties richten zich onder meer op: - het voorkomen en beperken van emissies en verliezen naar het milieu - het inventariseren van de verspreiding van de verontreiniging en de blootstelling van de bevolking, - het minimaliseren van de verspreiding van de verontreiniging en de blootstelling van de bevolking, - het saneren van verontreinigde locaties en de behandeling of verwijdering van afvalstoffen, - opvolging en aanpak van de verbetering van de volksgezondheid, - kennisontwikkeling, en - kennisdeling en data

1 SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Voorliggend actieplan heeft betrekking op de beleidsdomeinen Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en Omgeving.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het ontwerp van actieplan werd meegedeeld aan de Vlaamse regering op 16 december 2022.

Het bijgaand ontwerp van actieplan werd onderworpen aan:

- Het advies van de WVG-raad van 16/02/23;
- het advies van de MINA-raad van 30/03/23;
- het advies van de SERV van 03/04/23 (MINA-raad en SERV leverden een gezamenlijk advies);
- het advies van de Inspectie van Financiën van 08/06/23;
- het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor begroting, werd verleend op 13/07/2023;

2 INHOUD

C. ALGEMENE TOELICHTING

Vanaf 2019 werd een specifiek PFAS-actieplan voor Vlaanderen opgemaakt, met medewerking van diverse experts van het Beleidsdomein Omgeving en het Departement Zorg (voorheen het Agentschap Zorg en Gezondheid). Het PFAS-actieplan werd niet beschouwd als een statisch plan, maar een plan dat bestaat uit acties die regelmatig geactualiseerd en uitgebreid worden.

Door de acute PFAS-crisis zijn een aantal aspecten van het plan in een stroomversnelling gekomen. De inzet en werking van de opdrachthouder en van de administratie hebben elkaar daarin versterkt. Ook de aanbevelingen uit het rapport van de Parlementaire Onderzoekscommissie PFOS/PFAS zorgde voor een versnelde en versterkte samenwerking rond de PFAS-problematiek.

Vanuit enerzijds de door de opdrachthouder ontwikkelde visie en strategie op de aanpak van de PFAS-problematiek en anderzijds vanuit de aanbevelingen uit de onderzoekscommissie PFOS/PFAS, werd een vernieuwd PFAS-actieplan opgemaakt, het **PFAS-actieplan 2022-2024**.

Het PFAS-actieplan bevat 52 acties, waaraan verschillende partners in Vlaanderen samenwerken om deze succesvol uit te voeren. Het Departement Omgeving, de Vlaamse Milieumaatschappij, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, het Agentschap Natuur en Bos, het Departement Zorg, het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, maar ook de PFAS opdrachthouder en de Parlementaire Onderzoekscommissie hebben allemaal bijgedragen aan de vorming van dit actieplan. Het PFAS-actieplan bouwt voort op het werk van de opdrachthouder.

De acties richten zich onder meer op:

- het voorkomen en beperken van emissies en verliezen naar het milieu
- het inventariseren van de verspreiding van de verontreiniging en de blootstelling van de bevolking,
- het minimaliseren van de verspreiding van de verontreiniging en de blootstelling van de bevolking,
- het saneren van verontreinigde locaties en de behandeling of verwijdering van afvalstoffen,
- opvolging en aanpak van de verbetering van de volksgezondheid,
- kennisontwikkeling
- kennisdeling en data

Het actieplan werd op 16 december 2022 een eerste keer meegedeeld aan de Vlaamse regering. Sinds deze mededeling werden acties 51 en 52 toegevoegd aan het actieplan en werden acties 7, 32 en 34 tekstueel aangepast. Dit gebeurde op grond van de aanbevelingen van de strategische adviesraden, de nieuwe inzichten met betrekking tot PFAS in zeeschuim en de verdere uitwerking van de aanpak van de PFAS verdachte locaties.

Naast acties specifiek gericht op PFAS, bevat het PFAS-actieplan ook een doorkijk naar een ruimer beleid rond zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). In aanloop naar een volwaardig beleidsplan ZZS in de volgende legislatuur wordt een visie ZZS uitgewerkt die rekening houdt met inzichten uit het PFAS-

actieplan. Er wordt ook ingegaan op de meer generieke aanbevelingen van de onderzoekscommissie PFAS en de adviezen van de Vlaamse Raad WVG, MINA-Raad en SERV.

Het actieplan houdt rekening met de aanbeveling met betrekking tot de opmaak van het PFAS-actieplan uit het eindverslag van de onderzoekscommissie (Vlaams Parlement, 844 (2021-2022) – Nr. 36).

“Het PFAS-actieplan moet een dynamisch en evolutief plan zijn, dat steeds up-to-date wordt gehouden, zowel wat de kennisdeling als wat de acties betreft, met aandacht voor doelgroepgerichte communicatie naar onder meer het brede publiek en kwetsbare groepen, maar ook naar omwonenden van bekende PFAS-hotspots en beroepsgroepen die in contact komen met PFAS. De prioritering voor de aanpak van die hotspots wordt bepaald op basis van wetenschappelijke inzichten en risico inschatting. Het actieplan wordt telkens goedgekeurd door de Vlaamse Regering en vervolgens wordt het Vlaams Parlement ervan op de hoogte gebracht, zodat de voortgang kan worden gevolgd en geëvalueerd.

Dat actieplan bevat minstens bepalingen over:

- een gecoördineerde aanpak voor PFAS-metingen in alle milieucompartimenten (lucht, bodem, water);*
- het bepalen van historische en actuele bronnen van PFAS-emissies en de diverse blootstellingsroutes;*
- het bepalen van goede meetmethoden en een normenkader, conform andere Europese lidstaten, voor bodem, grondverzet, drinkwater, oppervlaktewater en lucht(emissies);*
- het onderzoek naar saneringstechnieken en de mogelijkheden of risico's bij het definitief verwijderen van PFAS bij afvalverwerking;*
- het tegengaan van schadelijke vervangproducten voor PFAS ('regrettable substitution');*
- de wijze van opvolging van PFAS-verspreiding bij de bevolking (inclusief kwetsbare doelgroepen).”*

D. ADVIES MINA-RAAD EN SERV

De MINA-raad en de SERV brachten een gezamenlijk advies uit, te vinden als bijlage 3 bij de nota.

Het advies van de MINA-raad en de SERV bestaat uit:

- Algemene appreciatie (aanbeveling 5)
- Appreciatie en aanbevelingen over de governance van het plan (aanbevelingen 6-12);
- Appreciatie over de visie (aanbevelingen 13-17);
- Aanbevelingen over de doorwerking van de visie in de acties (aanbevelingen 18-25);
- Aanbevelingen over de aanpak voor zeer zorgwekkende stoffen (aanbevelingen 26-29).

In de algemene appreciatie wordt de aandacht voor PFAS terecht bevonden en wordt de urgentie van het PFAS-actieplan onderschreven.

De appreciatie over de visie (5) en de aanbevelingen over de aanpak voor zeer zorgwekkende stoffen (26-29) worden meegenomen in het kader van de visie en het beleidsplan zeer zorgwekkende stoffen, die momenteel ontwikkeld worden.

Op de appreciatie en aanbevelingen met betrekking tot de governance van het plan (6-12) en op de aanbevelingen 22-25 over de doorwerking van de visie in de acties wordt hieronder een repliek opgenomen.

De overige aanbevelingen over de doorwerking van de visie in de acties (18-21), alsook de appreciatie over de visie (13-17) en de aanbevelingen over de aanpak voor zeer zorgwekkende stoffen (26-29) worden meegenomen voor de volgende herziening van het PFAS-actieplan of de overige beleidsdocumenten met betrekking tot zeer zorgwekkende stoffen.

Governance

- 1) (6) Verzekeren de verdere vruchtbare samenwerking over beleidsdomeinen heen. De raden vinden het een bijzonder belangrijk punt dat dit plan het gevolg is van een goede samenwerking over beleidsdomeinen heen. Dit is een gevolg van de inspanningen van alle betrokken entiteiten om voorbij de eigen bevoegdheden te kijken en de veelbesproken “silo’s” te doorbreken. De raden menen dat ook het mandaat en de onafhankelijke positie van de opdrachthouder PFAS hiervoor belangrijk is geweest. In die context vragen ze aan de Vlaamse Regering om ook de opvolger van de opdrachthouder een sterk mandaat te geven, zodat deze lijn van samenwerking kan doorgetrokken, en zelfs nog te versterkt kan worden, door ook het beleidsdomein EWI te betrekken (zie [16]).

Repliek:

Na afloop van het mandaat van de opdrachthouder werd de Hub Zeer Zorgwekkende Stoffen (= hub ZZS) opgericht. Deze Hub is een geformaliseerde netwerkstructuur tussen de verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid, gecentraliseerd rond de beleidsdomeinen Omgeving en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. De werking van de hub wordt gecoördineerd door de coördinator ZZS die rapporteert aan het gezamenlijk managementcomité van de beleidsdomeinen Omgeving en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

De hub ZZS kent een nauwe samenwerking met de kennishub Omgeving en Gezondheid, als ook heeft het nauwe relaties ten aanzien van andere werkgroepen of samenwerkingsplatformen (zie onderstaande figuur).

Met de aanstelling van de coördinator ZZS en een dergelijke samenwerkingsstructuur kunnen we een verdere vruchtbare samenwerking over beleidsdomeinen heen verzekeren.

- 2) (7) Zet sterker in op internationale samenwerking en afstemming. De bescherming van het leefmilieu en de menselijke gezondheid is een grensoverschrijdende uitdaging. De raden steunen de aanzetten die reeds in het plan staan tot internationale samenwerking, maar menen dat nog sterker moet ingezet worden op samenwerking met andere lidstaten en de Europese instellingen, onder andere voor de ontwikkeling van meetmethodes en normenkaders. Veel andere landen en regio's kampen immers met gelijkaardige uitdagingen – een goede samenwerking kan niet alleen zorgen voor een versnelde kennisontwikkeling, maar zorgt ook voor het behoud van een gelijk speelveld.

Repliek:

Samen met Vlaanderen is Nederland een koploper inzake het beleid rond PFAS en de aanpak van PFAS-verontreiniging. De Vlaamse en Nederlandse overheden zitten dan ook regelmatig samen voor kennisuitwisseling en met betrekking tot concrete verontreinigingsdossiers.

In het kader van het Belgisch EU-voorzitterschap in het voorjaar van 2024 zal Vlaanderen een tweedaags PFAS-event organiseren dat de samenwerking en kennisuitwisseling over PFAS binnen de EU moet versterken. Nieuwe inzichten of afspraken die hier eventueel uit voortvloeien, zullen worden opgenomen in een update van het PFAS-actieplan.

- 3) (8) Verduidelijk en garandeer de financiering. Het plan bevat geen duiding over de financiering van de acties. Uit de hoorzitting onthouden de raden dat de meeste acties kunnen gefinancierd worden door de eigen middelen van de agentschappen en departementen, aangevuld met een deel van het bedrag dat 3M in het kader van de saneringsovereenkomst overmaakte aan de Vlaamse overheid. De financiering is nog niet volledig voor de ambtshalve uitvoering van de bodemonderzoeken, voorzorgsmaatregelen en bodemsaneringen. De raden vragen vooreerst om in het plan zelf ook gegevens over de financiering op te nemen, waarbij zowel de kost van de actie wordt beschreven, als het budget waaruit de actie zal gefinancierd worden. Ze vragen om daarbij de link te leggen met het aangekondigde sectoraal fonds.

waarin middelen zouden kunnen gevonden worden voor bijvoorbeeld saneringen. Daarnaast vragen de raden dat de financiering van de acties ook geborgd wordt door de Vlaamse Regering op het moment dat het plan goedgekeurd wordt, om de geloofwaardigheid en de uitvoering van het plan te verzekeren.

Repliek:

Aan het PFAS-actieplan wordt een bijlage toegevoegd met de budgetten die per actie worden vastgelegd voor de uitvoering van de acties in 2023. De financiering gebeurt volledig binnen de beschikbare middelen van de beleidsvelden Omgeving en Natuur en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Bij de update van het PFAS-actieplan in 2024 zal er eveneens een jaaroverzicht gemaakt worden van de financiering van de acties.

Zoals het PFAS-actieplan vooropstelt, werken we toe naar een structureel en duurzaam financieringsmodel, waarbij een fonds een vehikel kan vormen om middelen te bundelen en uitgaven over meerdere jaren heen te kunnen plannen om o.a. de sanering van bodem- en waterverontreiniging te bekostigen. In het najaar van 2023 zal hierover een nota op de Vlaamse regering worden voorgelegd.

- 4) (9) Voorzie ook voldoende personeelscapaciteit. Naast financiering, vraagt de uitvoering van de acties ook voldoende personeelscapaciteit. De raden vragen om ook die te verzekeren, en wijzen op de grote uitdagingen terzake bij de ambtshalve uitvoering van bodemonderzoeken, voorzorgsmaatregelen en bodemsaneringen.

Repliek:

Momenteel worden er binnen het beleidsdomein omgeving op jaarbasis ongeveer 23 VTE besteed aan de uitvoering van de acties van het pfas-actieplan, binnen het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin gaat het om 7,5 VTE.

- 5) (10) Voorzie structurele stakeholderbetrokkenheid. De raden vragen om in het plan te duiden hoe de stakeholderbetrokkenheid bij de verschillende acties wordt verzekerd. Dat kan bijvoorbeeld door het toevoegen van een lijst van betrokken actoren in de actietabel.

Repliek:

In het kader van de Hub ZZS wordt er aan een aanpak rond belanghebbendenmanagement gewerkt. In de conceptnota "Visie ZZS" wordt een aanpak voor structurele betrokkenheid van de stakeholders voorgesteld.

- 6) (11) Rapportage en databeheer zijn positief. Op een meer praktisch niveau menen de raden dat de jaarlijkse rapportage en de inhoud daarvan, positieve punten zijn. Ook de ontwikkeling van een performant databeheersysteem (kruispuntbank omgeving) voor zeer zorgwekkende stoffen is een essentiële stap en wordt ten volle ondersteund. De raden vragen om de ontsluiting van de gegevens uit deze kruispuntbank grondig voor te bereiden, met aandacht voor onder andere de GDPR regelgeving, het recht op milieu-informatie en de verplichtingen uit de Richtlijn Industriële Emissies. Naast informatieverstrekking aan de overheid in het kader van evaluatie, beleidsvorming, handhaving etc. is het aangewezen om vanuit deze database bepaalde gegevens voor een breed publiek beschikbaar te stellen. Hierbij is het van belang dat alle partijen, inclusief het brede publiek, goed worden geïnformeerd zodat duidelijk is wat de getallen in zo'n database voor hen betekenen, met inbegrip van een duiding over het

maatschappelijk belang, de risico's van de stoffen in kwestie en de verschillende bronnen, waaronder ook depositie uit buitenland.

Repliek:

De ontwikkeling van de kruispuntdatabank omgeving houdt rekening met de GDPR regelgeving, het recht op milieu-informatie en de verplichtingen uit de Richtlijn Industriële Emissies.

- 7) (12) Zorg voor een overzicht van de normering. Tot nog toe is er veel aandacht en inspanning gegaan naar het verzamelen van nieuwe kennis omtrent de risico's en verspreiding van PFAS. Om deze risico's te beperken worden er op internationaal en Europees vlak normen uitgewerkt en dit voor bodem, (grond)water, drinkwater, afvalwater, afvalstoffen etc. Sommige landen en regio's hebben bij afwezigheid van Europese normen zelf al een normenkader uitgewerkt. De raden vragen dat het actieplan een overzicht (of minstens een link naar een webpagina) zou bevatten van de relevante bestaande normen en voorstellen van normen. Een dergelijk overzicht moet ervoor zorgen dat de geïnteresseerde betrokkenen op een snelle en correcte manier geïnformeerd worden over de bestaande en verwachte normering. Inspiratie hiervoor kan gehaald worden bij het RIVM.

Repliek:

Er wordt werk gemaakt van een pagina op de PFAS-website waarop een overzicht van al de PFAS-normen beschikbaar is. Hiervoor wordt een actie toegevoegd aan het PFAS-actieplan.

Doorwerking van de visie in de acties

- 8) (22) Wees helder over de ambities in de Europese beleidsdiscussies. De raden vinden dat de paragrafen waarin de link wordt gelegd met lopende Europese discussies, onvoldoende helder zijn over de positie die Vlaanderen daarin wil innemen. RIE, REACH en de restricties zijn belangrijke instrumenten voor het PFAS-beleid. De uitkomst van de Europese beleidsprocessen zijn dan ook belangrijke succesfactoren om de doelstellingen van dit plan te halen.

Het is belangrijk dat deze kaders uitgewerkt worden in lijn met de doelstellingen van het "zero pollution action plan" en de "strategie voor duurzame chemische stoffen". De raden hebben eerder al gevraagd om sterker in te zetten op maatregelen aan de bron, binnen het Europese productbeleid. Het is dan ook goed dat Vlaanderen deze kaders proactief benadert. De raden vragen om de inbreng ook publiek te maken. Deze vraag naar een meer heldere standpuntinname moet ook gezien worden in aanloop naar het Europees Voorzitterschap van België.

Repliek:

De eerdere BE tussenkomsten inzake PFAS op diverse EU Raden Leefmilieu (zie o.a. oktober 2022), op initiatief van het VL Gewest tot stand gekomen, gaven duidelijk aan dat ons land vragende partij is voor een ambitieuze en snel geldende PFAS-restrictie in het kader van REACH (dit in lijn met het progressieve BE standpunt ten aanzien van het 'EU zero pollution action plan' en de 'EU chemical strategy').

We dringen er bij het komende Spaanse EU-voorzitterschap en de Europese Commissie op aan om belangrijke vooruitgang te boeken inzake aangehaalde dossiers¹ zoals de REACH Review en maatregelen ten aanzien van PFAS. Dit opdat deze dossiers dan verder kunnen worden opgenomen onder het Belgische EU-Voorzitterschap.

Het belang van deze dossiers wordt alvast verder benadrukt tijdens diverse evenementen die worden georganiseerd tijdens het Belgische Voorzitterschap. Zo wordt er tijdens het BE Voorzitterschap (op aandringen van VL) voorzien in de organisatie van een belangrijk PFAS-event (ook andere events georganiseerd tijdens het Voorzitterschap behandelen aspecten van de PFAS-problematiek, zie het voorziene event inzake Humane Biomonitoring met back-to-back een event georganiseerd vanuit PARC).

Wat het publiek maken van Vlaamse inbreng in Belgische en EU besluitvorming betreft, zal nagegaan moeten worden in welke mate dit haalbaar is, hierbij rekening houdend met mogelijke gevoeligheden en de vaak opgelegde vertrouwelijkheid voortvloeiend uit Belgische en Europese besluitvorming in het kader van dergelijke dossiers. Het Belgische standpunt komt tot stand in het Belgisch Comité REACH, waarvan de samenstelling en de werking bepaald werd overeenkomstig het Belgische Samenwerkingsakkoord inzake REACH².

- 9) (23) Zet sterker in op proactieve communicatie voor het brede publiek. Het plan bevat enkele acties die inzetten op communicatie naar een bredere publiek, voornamelijk via websites. Daarnaast is er ook één actie gericht op de omgeving van 3M. Volgens de raden is dit onvoldoende: de aanpak van PFAS roept immers veel vragen op bij een bredere publiek, en het lijkt onverstandig om alleen reactief, en via websites, daarop in te spelen. Ook vanuit preventie-oogpunt zijn er meer inspanningen nodig. De burger beter informeren over de gezondheidsrisico's door het gebruik van bepaalde producten en – vooral – de promotie van alternatieven, is een prioriteit, omdat het de blootstelling aan PFAS kan verminderen. De raden vragen daarom om in te zetten op een proactief communicatiebeleid naar burgers, waarin transparant en verstaanbaar wordt ingegaan op de risico's en bezorgdheden, maar vooral ook op de aanbevelingen en alternatieven.

De raden erkennen dat dit geen makkelijke opdracht is, omwille van de verschillen in gezondheidsvaardigheden binnen de bevolking, en net daarom menen ze dat het specifiek aandacht behoeft in het plan. De raden vragen om daarbij zeker ook de gemeenten te ondersteunen, omdat zij dikwijls fungeren als eerste aanspreekpunt.

Repliek:

De verschillende entiteiten communiceren steeds over de acties die zij nemen via de voor hen gebruikelijke platformen. De samenwerking in het kader van de hub ZZS biedt de mogelijkheid om dit meer te coördineren en vervolgens ook te bepalen waar er verbeteringen mogelijk zijn in de communicatiestrategie.

Vanuit het bodembeleid wordt ingezet op een sterke en heldere bewonerscommunicatie op plaatsen waar (mogelijke) bodemverontreiniging zicht voor doet, d.m.v. bewonersbrieven en eventueel bewonersvergaderingen. Daarnaast beoogt de OVAM via haar publicaties,

¹ De RIE haal ik hier niet aan omdat dit normaal elders reeds aan bod komt (zie ook mijn recente opm. bij Actie 42 van het PFAS-Actieplan).

² https://www.reachinbelgium.be/index.php?page=accord-de-cooperation&hl=nl_NL).

podcasts, ... op een bevattelijke manier duiding te verschaffen over wat bodemonderzoek is, wat een bodemattest is ,... en welke rol pfas en andere zorgwekkende stoffen daarin spelen.

Vanuit het Preventieve Gezondheidsbeleid werd ingezet in een versterking van de medisch milieukundigen (MMK's) van de Logo's met lokale preventiewerkers. Het Vlaams Medisch Milieukundig Netwerk, met hierin de Medisch Milieukundigen van de Logo's is de 1e lijnswerking van het preventief gezondheidsbeleid Milieugezondheidszorg. De MMK's vervullen bottom-up een signaalfunctie en top down hebben ze een taak m.b.t. gezondheidspromotie (middels een setting gerichte aanpak) en communicatie naar lokale actoren en burgers.

- 10) (24) Verzeker de conformiteit van het plan met het bestaande en toekomstige Europese kader. In hun advies over het besluit tijdelijk handelingskader PFAS hebben de raden erop gewezen dat het Vlaamse beleid moet passen binnen het bestaande Europese kader en de juridische interpretatie hiervan. Meer specifiek wezen ze op de beschermingsverplichting en de verbeteringsverplichting uit de Europese Kaderrichtlijn Water en op de voorstellen om de normering voor PFAS in verschillende watercompartimenten aan te scherpen²⁴. De raden vragen daarom om te verduidelijken hoe de acties in voorliggend plan invulling geven aan deze verplichtingen.

Repliek

In het actieplan zijn volgende acties voorzien om bij aanscherping van de PFAS-normering in water op gepaste wijze invulling te kunnen geven aan het Europese kader:

- Actie 1 voor aanpassing VLAREM
- Actie 3 en 4 voorzien in gepaste uitvoering van de aangescherpte regelgeving
- Actie 6 en 9-12 voorzien in voldoende aangescherpte monitoring en rapportering in de lijn met de voorziene verscherping

E. ADVIES WVG-RAAD

Het advies van de WVG raad is als bijlage 2 bij deze nota toegevoegd.

Aangezien de Vlaamse Raad WVG pas opnieuw werd samengesteld op 10 februari 2023 was het niet mogelijk om dit ontwerp van actieplan uitgebreid te adviseren binnen de voorziene adviestermijn.

Daarom zal de raad niet ingaan op de acties die in het plan worden opgelijst.

De raad gaf onderstaande meer overkoepelende aanbevelingen die hieronder in het vet zijn weergegeven, onder elke aanbeveling vindt u de desbetreffende repliek.

- **Globale opmerking over dit actieplan: de impact van PFAS op de gezondheid te weinig aandacht krijgt. Het plan focust vooral op detectie, meting, monitoring binnen milieu en geeft (slechts) enkele suggesties voor het opvolgen van de (gezondheids)impact op de bevolking. En dat is dubbel te betreuren omdat het PFAS-actieplan door de regering wordt gezien als 'een opstap naar de aanpak van Zeer Zorgwekkende Stoffen'. De raad leest dat "de Vlaamse overheid wil komen tot een afgestemde en geïntegreerde benadering van een Vlaams beleid rond zeer zorgwekkende stoffen waarbij de visie vanuit het omgevingsbeleid gecombineerd wordt met deze vanuit het gezondheidsbeleid." De raad vindt deze geïntegreerde benadering tussen het omgevingsbeleid en het gezondheidsbeleid echter**

onvoldoende terug in het actieplan. Daarom wenst de raad te vernemen op welke wijze de voorgestelde acties bijdragen tot een betere gezondheid, of welke bijkomende acties daartoe nog nodig zouden zijn. De raad denkt onder meer aan betere preventie en opvolging, ruimere gebiedsdekking (heel Vlaanderen en niet beperkt tot Antwerpen), snellere toewijzing van aansprakelijkheid en (gezondheids)schadevergoeding, meer proactieve acties en uitbreiding naar andere schadelijke stoffen.

Repliek:

Het PFAS-actieplan is slechts 1 actieplan naast bv. het NAPED 'National Action Plan on Endocrine Disruptors', of de conceptnota "Visie ZZS". In elk plan wordt de systemische benadering gehanteerd van de 'Bron-Blootstelling-Belasting-Effect'-keten om de gezondheidsimpact van onze leefomgeving in te schatten, deze op te volgen en te beoordelen naar handelingsperspectief (individueel en collectief).³ Dit in relatie tot de causaliteitsanalyse (leefstijlfactoren, andere pollutanten, ...). In die zin lijkt de gezondheidkundige draagwijdte van enkel het aantal acties in het pfas-actieplan met focus gezondheid beperkt. Echter een meer globale systemische benadering wordt in de conceptnota "Visie ZZS" uitvoerig uitgewerkt, waarin de PFAS-aanpak een belangrijk voorbeeld is. In de bijhorende lijst met ZZS-acties 2023-2024 zal bv. een initiatief opgenomen worden rond milieu-gerelateerde gezondheidsschade.

Een aantal initiatieven in de geografisch beperkte scope van het milieugezondheidskundig aandachtgebied, de 5-km zone rond 3M, gelden als Proof-of-Concept voor toepassing in projecten die geheel Vlaanderen omvatten (bv. geospatiale surveillance van het kankerregister, mapping van de milieu-gerelateerde ziektelast, milieu-gerelateerde surveillance op de Elektronisch Medische Dossiers via het INTEGO-netwerk, ...). Deze geïntegreerde benadering ligt concreet voor in een aanpassing van het decreet Preventief Gezondheidsbeleid om nog meer versterkt te worden.

3 BESTUURLIJKE IMPACT

F. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Dit besluit heeft geen impact op de budgetten van de Vlaamse overheid.

De financiering gebeurt volledig binnen de beschikbare middelen van het beleidsveld Omgeving en Natuur en het beleidsveld Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Er is evenwel een belangrijke opportuniteitskost: inzet op PFAS betekent een mindere inzet op andere milieu- en gezondheidsdossiers. Anderzijds geldt inzet op PFAS als proof of concept voor mogelijke andere specifieke groepen van zeer zorgwekkende stoffen. Voor de uitwerking van een ambitieus beleid rond Zeer Zorgwekkende Stoffen wordt verwezen naar de conceptnota "Visie zeer zorgwekkende stoffen".

G. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

³ WHO2019; 'The versatility of health impact assessment: experiences in Andalusia and other European settings'.

H. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Dit besluit heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse overheid.

I. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Dit ontwerpbesluit heeft geen impact op lokale en provinciale besturen.

4 VERDER TRAJECT

Zoals bepaald in de aanbevelingen van de Parlementaire Onderzoekscommissie PFAS_PFOS (Vlaams Parlement, 844 (2021-2022) – Nr. 36) wordt het plan na definitieve goedkeuring op de Vlaamse Regering, overgemaakt aan het Vlaams parlement.

Over de voortgang van het PFAS-actieplan wordt gerapporteerd in het voorjaar van 2024. Dit wordt geïntegreerd met de voortgangsrapportering over de aanpak van de aanbevelingen van de Parlementaire Onderzoekscommissie en de acties rond Zeer Zorgwekkende Stoffen zoals opgenomen in de conceptnota "Visie ZZS". De rapportering van het PFAS-actieplan zal tevens een beknopte globale stand van zaken bevatten van de sanerings- en leefbaarheidswerken op de sites die het voorwerp uitmaken van het Saneringsverbond en de Saneringsovereenkomst met 3M.

Het PFAS-actieplan is geen statisch plan. Bij de jaarlijkse rapportering is er steeds een mogelijkheid tot evaluatie en aanpassing van de acties in onderling overleg tussen de overheden en stakeholders.

5 VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar goedkeuring te geven aan het bijgaande actieplan van de Vlaamse Regering 14/07/2023;
- 2° de Vlaamse ministers van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten het actieplan, in naam van de Vlaamse Regering, in te dienen bij het Vlaams Parlement.

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Hilde CREVITS

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR

Bijlagen:

- 1) Het PFAS-actieplan;
- 2) Het advies van de WVG-raad van 16 februari 2023;
- 3) Het gezamenlijke advies van de MINA-raad en de SERV van 30 maart 2023 en 3 april 2023;
- 4) Het advies van de Inspectie van Financiën van 8 juni 2023;
- 5) Het akkoord van Vlaams minister, bevoegd voor begroting, van 13 juli 2023;
- 6) Voorzien uitvoeringsbudget in 2023